

Condicions d'un diàleg per arribar a un consens

written by Lluís Busquets | 9 d'octubre de 2017

El 15-X-2000 Lluís M. Xirinacs publicava al "Diari de Girona" un article titulat Consens. Explicava que, influït pel franquisme, no tenia cap cultura de debat i va aprendre a treballar decisions per consens a la clandestina Assemblea de Catalunya dels primers anys 70 del segle passat. Hi escrivia coses com aquestes:

«Les votacions per majories són més pròpies de l'exercici de democràcies més indirectes, més representatives numèricament i més desconfiades. Vaig entendre que el recurs al consens evitava dos extrems: la mecànica i l'anonimat de les votacions massives, d'una banda, i la difícil consecució no sempre desitjable de la unanimitat en la presa de decisions. Consens, de con-sentir, vol dir 'sentir la mateixa cosa'. La desconfiança duu al dissentiment, a l'abandó del consens. Obliga al recurs mecànic en la presa de decisions. L'aclamació per unanimitat, en canvi, és fruit de la confiança radical. Rara avis. El consens s'acosta més a la confiança que a la desconfiança. És veí proper de la unanimitat.

»En llatí, cal distingir fides, fe, con-fiança, de foedus, federació, tot i que probablement ixen d'una arrel comuna. La fides s'expressa en el consens. El foedus, en el contracte. Tots dos són pactes: pacte fiduciari i pacte federatiu. "Pacte" ve de pax. El pacte pacifica diferències en conflicte, en guerra. [...] El contracte surt del debat. El consens, del diàleg. El consens se situa en l'àmbit subjectiu i requereix unió de cors, concòrdia. [...] "Creure" ve de cor dare, 'donar el cor'... tot i que, en ocasions, se te'l mengin. "Eren un sol cor i una sola ànima" (Fets dels apòstols 4,32), cim màxim del consens que ateny la rara unanimitat. Les relacions de consens, les relacions cordials resulten gairebé impossibles en un món darwinista en extrem, de competitivitat exacerbada

al límit. [...]

»El contracte és, sobretot, analític. Versa sobre els detalls concrets de la vida de cada dia. El consens és, sobretot, sintètic. Versa sobre les qüestions més profundes i permanents de la vida. És natural i, fins i tot, necessària la denúncia, la no-cooperació, el dissens, la discrepància, la desobediència civil, la resistència, l'oposició, la protesta, l'acció reivindicativa en moltes situacions de la realitat. Caldria, però, saber, també, anar accedint quan calgui a posicions de consens, de concòrdia, d'entesa, de cooperació o col·laboració en els valors bàsics i en les qüestions més fonamentals o urgents de la realitat.[...] Cal conrear la cultura profunda i compromesa del consens en els valors, en les responsabilitats i en els sentiments més bàsics dels homes. El diàleg a la recerca de consens és l'idioma propi de l'assemblea, on anem tots junts –ensamble (fr.), ensamblados (cast.)– com una sola persona col·lectiva».

Durant el curs 2000-01 vam practicar, gràcies a un periodista que sabia on jeia la llebre (i ho continua sabent), un fòrum de consens mensual a "Ona Catalana", un programa singular i mai fet enlloc ni dut a terme en les ones, on s'organitzava una tertúlia de dues hores sobre un tema candent determinat. Hi participaven convidats amb opinions i posicions ben diverses sobre el tema en qüestió (de vegades, contràries i tot) i es tractava de mirar d'arribar a un consens. L'àrbitre de tot, i qui feia la síntesi final, era Xirinacs. Recordo que en una de les primeres reunions amb en Puigbó, quan el preparàvem, en un dinar, Xirinacs li va dir que els convidats haurien d'acceptar un decàleg de principis per al diàleg. "Quin decàleg?", li demanà Puigbó, que volia dur les relles del programa i no volia veure's superat. "Aquest." El duia preparat i escrit (això, entre parèntesis, ho feia sovint, en Xiri, a les reunions: dur la feina feta per endavant per agafar la davantera). Ens va donar els folis que duia a ell i a un servidor. Eren els "Principis per arribar a un desitjable consens en tot diàleg". Aquests:

1. **Principi de cordialitat.** Posarem en comú allò que ens uneix, no en la unitat ans en la unió. Deixarem fora allò que ens divideix. No alçarem la veu per introduir o imposar la nostra opinió.

2. **Principi d'ètica.** No podem deixar fora les nostres conviccions arrelades. Però les podem canviar també per nova convicció o poden ésser perfeccionades o complementades davant de l'exposició de les conviccions dels altres.

3. **Principi de racionalitat.** No podem deixar fora el nostre esperit crític. Però el podem corregir o millorar davant les crítiques dels altres. Cal superar els prejudicis.

4. **Principi d'expressió.** Parlarem i mirarem d'intervenir, mal que ens costi si som tímids i frenant-nos si som extravertits, per aportar la nostra contribució al consens col·lectiu.

5. **Principi de concisió.** El temps dels altres és sagrat. Intervindrem de la forma més concisa i precisa de què siguem capaços. Ens cenyirem al tema.

6. **Principi de disciplina.** Obeïrem dràsticament el moderador. Seran acceptades les qüestions de procediment.

7. **Principi de docilitat.** Aprendre a escoltar i a endevinar allò que vol dir l'interlocutor per sota de les seves paraules. No serem perepunyetes amb allò que s'ha dit. El ver diàleg és de cor a cor (principi 1), no de paraula a paraula. Les traduccions sempre són imperfectes. Atendrem la bona informació.

8. **Principi d'integració.** Al llarg de les successives intervencions anirem integrant allò que ja s'ha dit abans, sense argumentar tornant enrere per interessant que trobem la nostra aportació. Fugirem de diàlegs de sords, de repeticions, d'oposicions sistemàtiques.

9. **Principi d'obertura.** Sobretot a l'inici del diàleg intentarem obrir tot el ventall de punts de vista diferents i de problemes inherents al tema que es tracta sense por a la diversitat que s'obre davant de nosaltres.

10. **Principi de tancament.** Sobretot al final del diàleg, intentarem l'obtenció d'un model de consens que reculli tot allò de positiu integrable que ha sortit al llarg del diàleg.

Potser no sempre ho aconseguirem, però ens esforçarem a arribar a alguna meta.

Per als saberuts, explico com funcionava el programa (algunes vegades amb ardències inesperades) i quins temes vam tractar per arribar a un consens a la biografia *Xirinacs: el profetisme radical i no-violent* (p.628ss). Els convidats, generalment mitja dotzena, eren persones de pes, perquè en Puigbó és un home ambiciós en la seva feina: per exemple, quan vam tocar el tema polític, amb representants de tot el ventall, recordo que teníem a la taula, Camps (CDC), Boada (IC), Sirera (PP), Huguet (ERC), Millo (llavors d'UDC) i Iceta (PSC-PSOE); quan vam dialogar sobre l'Església catòlica i Catalunya hi vaig conèixer la Sra. Núria de Gispert o el bisbe Antoni Deig; parlant de ciència i tecnologia, la doctora Anna Veiga o Joan Oró; amb el tema dels valors, el professor Castiñeira, Lluís Llach o l'economista Argandoña... El més tens fou quan vam parlar de migració i se les van tenir Sami Naïr i Heribert Barrera. A cada programa, Xirinacs dedicava un parell de minuts a ampliar un dels punts del decàleg i deia que, en aquell precís precepte, seria inflexible. Lamento haver conservat, només fragmentàriament, aquelles ampliacions, tot i que, ben segur, han de ser al seu Arxiu, a la "Fundació Randa-L.M. Xirinacs".

Em sembla que, en un moment en què el diàleg per arribar a alguna mena de consens ens ha fet i continua fent tanta falta, tot el que he explicat era important de recordar.